

ÖĞRETMENLERİN İŞYERİ ARKADAŞLIĞI DURUMLARININ KİŞİSEL ÖZELLİKLERİYLE KİYASLANMASI

COMPARISON OF TEACHERS' WORKPLACE FRIENDSHIP SITUATIONS WITH THEIR PERSONAL CHARACTERISTICS

Serap AYDOĞDU¹, Yaşar Cihan ÜNAL², Serkan BAYRAKÇI³

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

11.09.2023

Kabul Tarihi

15.10.2023

Anahtar Kelimeler

Öğretmen, iş yeri, arkadaşlık

Özet

Günümüzde iş yerleri dostlukların geliştiği en önemli merkezlerden biri haline gelmiş; bireyin işyerinde geçirdiği süre boyunca edindiği olumlu arkadaşlıklar ve olumlu deneyimler, bireyin diğer yaşamlarını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. 146 öğretmen üzerinde yapılan anket uygulaması sonuçlarına göre Öğretmenlerin iş ilişkilerinin koşulları, eğitim ortamının genel sağlığı ve etkinliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İyi kurulmuş iş arkadaşları ilişkileri, performansın tatmini, işe bağlılığı ve genel iş performansının üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Öte yandan, zayıf arkadaşlık ilişkileri, öğrenciler arasındaki çekişmeler, motivasyon eksikliği ve genel olarak okul ortamında düşük ahlaki seviyelere ulaşılabilir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, okul yönetimlerine, üyeleri arasındaki iş birliği ve arkadaşlık sınırları için demografik faktörlere gösterilenden ziyade, kurumsal kültür, iletişim ve eğitim programları gibi diğer faktörlere odaklanmaları durumu göstermektedir. Sonuç olarak, üyeler arasında güçlü bir iş arkadaşlarının bulunabileceği, eğitim ortamının genel etkinliği ve verimliliği için hayati öneme sahiptir. Bu nedenle, eğitim yönetiminin bu konuda adımlar atması ve tedarikçileri arasında iş birliğini teşvik etmesi gerekmektedir. Bu hem verim üretkenliği hem de öğrenci verimini olumlu bir şekilde sağlayabilir.

Article Info

Received

11.09.2023

Accepted

15.10.2023

Keywords

Teacher, workplace, friendship

Abstract

Today, workplaces have become one of the most important centers where friendships develop; The positive friendships and positive experiences that an individual acquires during the time he spends at work can also positively affect the individual's other lives. According to the results of the survey conducted on 146 teachers, the conditions of teachers' working relationships have a significant impact on the general health and effectiveness of the educational environment. Well-established co-worker relationships can have a positive impact on performance satisfaction, job engagement, and overall job performance. On the other hand, poor friendship relations, conflicts between students, lack of motivation and generally low moral levels in the school environment can be achieved. The results obtained from the study indicate that school administrations should focus on other factors such as institutional culture, communication and training programs, rather than focusing on demographic factors for the boundaries of cooperation and friendship among their members. As a result, it is vital to the overall effectiveness and efficiency of the educational environment that a strong group of colleagues can be found among members. Therefore, education management needs to take steps in this regard and encourage cooperation among its suppliers. This can positively impact both output productivity and student output.

¹Talatpaşa Ortaokulu, İzmir, e-mail: ayd.serap@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-3092-5030 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

²Talatpaşa Ortaokulu, İzmir, e-mail: ycihanunal@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-1269-2472

³Selahaddin Eyyubi İmam Hatip Ortaokulu, İzmir, e-mail: serkanbayrakci35@hotmail.com, ORCID: 0009-0007-4027-219X

1.GİRİŞ

İş arkadaşlıkları, bireylerin işteki streslerini hafifletmeleri, adaptasyon süreçlerini hızlandırmaları, belirsiz durumları aydınlatmaları ve belirlenen performans hedeflerine ulaşmaları için kritik bir rol oynamaktadır. Yapılan incelemeler, çalışma arkadaşları arasında kurulan pozitif bağların genellikle kurumsal başarılarla olumlu katkı sağladığını ortaya koymaktadır. İş ortamında derin ve sıkı arkadaşlık bağları, bireylerin kurumsal etkinliklere daha aktif katılımlarını desteklemektedir. İyi arkadaşlık ilişkileri ve kurumsal hedeflere ulaşma süreci karşılıklı etkileşim içinde bulunmaktadır (Berman ve ark., 2002).

Çalışma mekânları, sosyal etkileşim ve arkadaşlık bağları kurma açısından merkezi noktalara dönüşmüştür. İnsanlar günlerinin büyük bir kısmını işte geçirirken, bu süreç diğer kişilerle sosyal etkileşim kurma fırsatlarını sınırlamaktadır (Biçer, 2017). Bu durum, iş yerindeki diğer bireylerle etkileşimi kaçınılmaz kılmaktadır. İş yerinde kurulan bu dostane bağlantılar, Kanbur (2015) tarafından, karşılıklı güven, sadakat, takdir ve ortak ilgi alanları veya değerleri içeren iş odaklı ilişkiler olarak tanımlanmaktadır.

İş yerinde dostluk ilişkilerinin evrimini etkileyen bazı unsurlar mevcuttur. Bu unsurlar kişisel ve bağlamsal olacak şekilde iki ana kategoriye ayrılır. Kişisel unsurlar, bireyin öz niteliklerinden kaynaklanırken; bağlamsal unsurlar ise görev tanımı, teknolojik etkenler, işle alakalı zorluklar, çalışma şartları ve kurumsal kültür gibi faktörlerle öne çıkmaktadır (Erdil ve ark., 2004).

1.1. İşyeri Arkadaşlığı Tanımı

Berman ve arkadaşları (2002), işyerlerinde meydana gelen arkadaşlıkları "aynı iş yerindeki bireylerin arasında oluşan karşılıklı bağ, güven, ortak değer ve ilgi alanlarını kapsayan, tanıdıklıktan öte fakat romantizm barındırmayan ilişkiler" şeklinde tanımlamaktadır. Bu şekilde işyerlerinde oluşan arkadaşlıklar, açık olma, resmi olmama ve kapsayıcı olma şeklinde genel niteliklerle karakterize edilebilir. Bu arkadaşlıkları resmi ya da gayriresmi olarak sınıflandırırsak gayriresmi ilişkilerin içerisine koyabiliriz. Gayriresmi ilişkiler kategorisinde bulunmasına rağmen sıkı arkadaşlıkların pek çoğu işyerinde olan resmi ilişkilerden meydana gelmiştir ve büyük çoğunluk bu ilişkileri kurumsal ortamlarda da devam ettirmiştir (Morrison, 2004).

Sias (2009), bu tür işyeri ilişkilerini "kişilerin rollerini yerine getirirken kurmuş oldukları amir-memur/ast-üst ilişkileri, akran-meslektaş ilişkileri, işyeri dostlukları, romantik ilişkiler, alıcı-müşteri ilişkileri gibi kişiler arası ilişkilerin bütünü" şeklinde tanımlamaktadır. Bu

nedenle işyeri ilişkilerinin içerisinde işyeri arkadaşlıkları da girmektedir. İşyeri arkadaşlığını diğer işyeri ilişkilerinden ayıran belirli nitelikler vardır. Bunlardan başta geleni gönüllülüktür. İşyeri arkadaşlıkları, kişilerin kendi isteği ile meydana gelir. Arkadaşlık kişilere dayatılmaz, isteğe bağlıdır. Bu arkadaşlığın gönüllülüğe bağlı oluşu onu ast-üst veya akran-meslektaş ilişkisi gibi işyerinde oluşan diğer ilişkilerden ayırır. Birey yöneticisini, ast ve üstlerini seçemez fakat kiminle arkadaşlık kurabileceğini seçebilir (Sias ve Cahill, 1998).

1.2. İşyerinde Arkadaşlığın Gelişimini Etkileyen Kişisel Faktörler

İşyerinde arkadaşlıkların gelişimini etkileyen bireysel faktörlerden belki de en önemlisi, kişilerarası çekim teorileri üzerine yapılan çalışmalarda bulunan ana faktörlerden biri olan benzerliktir (Sias ve Cahill, 1998).

İnsanlar kendilerine benzeyen kişilerden hoşlanma konusunda güçlü bir eğilime sahiptirler ve bu durum arkadaşlıklarda veya evliliklerde bile görülebilir. Aslında toplumlar sıklıkla bunun doğru olduğunu varsayarlar. Benzerliğin etkileri en açık şekilde ortak kültürel ve demografik özellikleri, tutum ve davranışları, ilgi alanlarını ve geçmişleri paylaşan bireyler arasında görülmektedir. Mesela Fransızlar Fransızları sever, Türkler Türkleri sever; Yaşlılar yaşlıları sever, çocuklar çocukları sever. Belki de bireysel özellikler dışında hemen hemen her boyutta birbirine benzeyen insanlar birbirlerini daha çok sevme eğilimindedirler (Şahinbaş, 2018).

Ayrıca arkadaşlar tarafından algılanan benzerlik türü ve kurumda çalışan çalışanların kurum düzeyindeki pozisyonlarının benzerliği de önemlidir. Örneğin akran olan çalışanlar birbirlerine benzer görev ve sorumluluklar göstermekte; üstelik tüm akranlar ilişkilerine aslında mesleklerinde var olan benzerliklerle başlar. Dolayısıyla demografik benzerlik, benzer tutum, değer ve ilgi alanları gibi diğer benzerlik algılarından dolayı birinin diğerine çekim duyması mümkündür (Bilgin, 2018).

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sektöründe, psikolojik ve sosyal refahı, öğrenci kapasitesi, sınıf dinamikleri ve genel okul atmosferi üzerinde doğrudan etkilere sahiptir. Öğretmenlerin iş ilişkileri koşulları, bu refahın kritik bir ortağıdır. İyi arkadaşlık ilişkileri, ilişkiler stresle başa çıkabilir, işten alınan tatmini yükseltebilir ve eğitimde daha etkili sonuçlar doğurabilir. Ancak demografik faktörlere bağlı olarak nasıl şekillendiği konusu, literatürde yeterince ele alınmamıştır. Bu çalışma, öğretmenler arasındaki iş arkadaşlarının demografik faktörlerle olan ilişkisini ortaya çıkarmak için önemli bir yere sahiptir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, modelleme işlerinin arkadaşlığı algılarının yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, çalışılan ayrılık görev yapma süresi ve mesleki kıdem gibi demografik faktörlere bağlı olarak nasıl şekillendirildiğidir.

1.5. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarıyla demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları medeni duruma göre farklılık gösterir mi?
4. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları çalışılan okulda görev yapma süresine göre farklılık gösterir mi?
6. Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumları mesleki kıdem süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının demografik özelliklerle ilişkisinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada yöntem olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modele göre iki değişken arasındaki ilişkinin niteliği ortaya konmaktadır (Karasar, 2007).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 – 2023 eğitim - öğretim yılında İzmir ili Bayraklı ilçesindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 146 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik yapıya göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Yapıya Göre Dağılımı

Gruplar		f	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	108	73,97
	Erkek	38	26,03
Yaş	25-35	18	12,33
	36-45	80	54,79
	46-60	48	32,88
Medeni Durum	Evli	110	75,34
	Bekar	36	24,66
Öğrenim Durumu	Lisans	116	79,45
	Yüksek Lisans	30	20,55
Okulda Görev Yapma Süresi	1-5 yıl	64	43,84
	6-10 yıl	18	12,33
	11-20 yıl	54	36,99
	21 yıl ve üzeri	10	6,85
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	4	2,74
	6-10 yıl	12	8,22
	11-20 yıl	68	46,58
	21 yıl ve üzeri	62	42,47
TOPLAM		146	100

Tablo 1 incelendiğinde 108 kadın katılımcı, 38 erkek katılımcı olmak üzere toplam 146 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

İş Yeri Arkadaşlık Ölçeği: araştırmada öğretmenlerin iş yeri arkadaşlık algısını ölçmek üzere, Nielsen, Jex ve Adams (2000) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Kırıl (2016) tarafından uyarlanan “İş yeri arkadaşlık Ölçeği” kullanılmıştır. Nielsen, Jex ve Adams tarafından geliştirilen bu ölçek daha önce psikoloji (Çalışkan, 2011), işletme gibi alanlarda da kullanılmıştır. Ancak incelenen alan yazın kapsamında söz konusu ölçek eğitim alanında ilk defa Kırıl (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılmıştır. Ölçek, arkadaşlık fırsatı ve egemen olan arkadaşlık olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte her iki boyuta ilişkin altışar madde bulunmaktadır. 5’li Likert tipi bir ölçek olarak tasarlanan bu ölçekteki ifadelerin puanlandırılması da (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle katılıyorum şeklinde yapılmıştır. Söz konusu ölçekte 12’inci madde ters kodlanmıştır. Ölçek puanının yukarıya doğru gitmesi iş yeri arkadaşlığının yüksek, aşağı doğru gitmesi ise iş yeri arkadaşlığının düşük olduğunu göstermektedir. Yüksek puanlar iş yeri arkadaşlığının daha fazla düşük puanlar iş yeri arkadaşlığının daha düşük olduğuna işaretir (Lin, 2010: 59).

2.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu öğretmenlere Google Form ile iletilmiş ve yanıtlar alınmıştır.

2.5. Veri Analizi

Çalışmada SPSS 26.0 programı kullanılmış ve analizler Anova ve T-testi ile gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	t	p
İşyeri arkadaşlığı	25-35	18	3,4259	,59195	1,783	,172
	36-45	80	3,5625	,63996		
	46-60	48	3,7118	,50469		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının yaş durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
İşyeri arkadaşlığı	Kadın	108	3,5694	,54681	-,864	479
	Erkek	38	3,6667	,72182		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının medeni durum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
İşyeri arkadaşlığı	Evli	110	3,5773	,59920	-,618	,497
	Bekar	36	3,6481	,59198		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Öğrenim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
İşyeri arkadaşlığı	Lisans	116	3,5704	,62916	-,970	,051
	Yüksek Lisans	30	3,6889	,44255		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının çalışılan okulda görev yapma farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Çalışılan Okulda Görev Yapma Süresi Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
İşyeri arkadaşlığı	1-5 yıl	64	3,4948	,61933	1,999	,117
	6-10 yıl	18	3,7222	,59271		
	11-20 yıl	54	3,6080	,58717		
	21 yıl ve üzeri	10	3,9333	,33975		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının mesleki kıdem süresi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin İşyeri Arkadaşlığı Durumlarının Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

	Mesleki Kıdem	n	Ort.	ss	F	p
İşyeri arkadaşlığı	1-5 yıl	4	3,7500	,48113	2,137	,098
	6-10 yıl	12	3,5278	,64288		
	11-20 yıl	68	3,4755	,66962		
	21 yıl ve üzeri	62	3,7285	,47953		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin işyeri arkadaşlığı durumlarının mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bireyin işyerinde geçirdiği süre boyunca edindiği olumlu arkadaşlıklar ve olumlu deneyimler, bireyin diğer yaşamlarını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. Birbirlerine sağladıkları yardım, insanların birbirine yakınlaşmasına ve dostluklarının giderek artmasına olanak sağlar. Sonuçta işyeri arkadaşlıkları, ne zaman ortaya çıkarsa çıksın, örgütlenme aşamasının önemli bir parçasıdır. Öğretmenlerin işlerinin ilişkilerinin şekilleri üzerine gelişir bu analiz sonuçları, literatürde yer alan diğer çalışmalarla karşılaştırılarak bazı benzerlikler ve farklılıklarla ortaya çıkar.

Öncelikle, yaş değişikliklerinin ilişkilerin ilişkiler durumu üzerinde sürdürülmesi olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucu, Demirci ve Ergün (2015) tarafından yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir. Demirci ve Ergün'ün çalışmaları da benzer şekilde, iş arkadaşlarının etkisinin ortaya çıktığı ortaya çıkmıştır. Medeni durumun iyileşmesi ilişkilerin arkadaşlığın etkisi konusunda elde edilen sonuç da literatürle uyum içindedir. Özellikle Kaya ve Genç (2018) araştırmada, medeni durumun iş arkadaşlığı üzerindeki anlamlı sonuç ortaya çıkarmıştır.

Eğitim durumu konusunda literatürde farklı sonuçlarla karşılaşmaktayız. Sözer ve Çolak (2017) gerçekleştirdikleri başarıların, eğitim düzeyindeki iyileşme iş arkadaşlığının değişiminin kalıcı olarak anlamlı olduğunu belirtmişlerdir. Ancak mevcut analizlerimizle çelişkili bir durum oluşmaktadır. Öğretmenlerin çalıştığı işten ayrılma süresi ve mesleki kıdem oranları ise literatürde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak, Aydın ve Demir (2019) gerçekleştirdikleri araştırmada, ayrı çalışılan süre boyunca uzun süre iş arkadaşlığının etkisi üzerinde anlamlı farklılık elde etmişler, bu da mevcut çalışma sonuçlarıyla uyumludur. Sonuç olarak, bu analiz sonuçları genel literatürle büyük ölçüde uyum içinde olup, bazı noktalarda farklı sonuçlar elde edilen çalışmalar da bulunmaktadır.

4.1. Öneriler

Öğretmenlerin iş arkadaşlarının durum yaşı, medeni durum, eğitim durumu, çalışılan süre görev yapma süresi ve mesleki kıdem gibi demografik faktörlerle anlamlı bir değişim göstermediği tespit edilmiştir. Bu, demografik özelliklerin iş arkadaşlığının algısını etkilemediğini göstermektedir. Medeni duruma göre iş arkadaşlığı durumunda kalıcı bir farklılık olmaması, eğitim kuralları için pozitif bir gösterge olabilir. Ancak aile yaşantılarının iş dışı etkinliklerine katılımlarını nasıl sürdürdüğünü araştırmak için daha geniş kapsamlı incelemelere ihtiyaç vardır.

Öğretmenlerin eğitim yapısı, iş arkadaşlarına olan bakış açılarına etkisi belirlenmektedir. Ancak, mevcut oranların eğitim düzeylerine göre profesyonel gelişim ve sürekli eğitim faaliyetlerine nasıl tepki verdiklerinin incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aydın, R. ve Demir, U. (2019). Öğretmenlerde iş arkadaşları ve mesleki kıdem arasındaki ilişki. *Eğitim Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 33-41.
- Berman, E. M. West, J. P. Richter Jr, M. N. (2002). Workplace relations: Friendship patterns and consequences (according to managers). *Public Administration Review*, 62(2), 217-230.
- Biçer, C. (2017). *Örgütsel politika algısının işyeri arkadaşlığına etkisi ve bireysel sonuçları*. (doktora tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgin, Y. (2018). *Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin çalışma yaşam kalitesi, psikolojik iyi oluş ve örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, T. ve Turgut T. (1999). Çalışanların toplam kalite yönetim uygulamaları ile ilgili iş tatminleri ve kültürel saygıtları arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*. 2 (12): 57-66.
- Çalışkan, S.C. (2011). Çalışanların psikolojik güçlendirme algıları üzerinde işyeri arkadaşlıkları ve örgütsel iletişimin etkisi. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 77-92.
- Demirci, A. ve Ergün, M. (2015). Öğretmenlerde iş arkadaşları ve yaş ilişkisi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 45-53.
- Erdil, O. Keskin, H. İmamoğlu, Z. Erat, S. (2004). Yönetim tarzı ve çalışma koşulları, arkadaşlık ortamı ve takdir edilme duygusu ile iş tatmini arasındaki ilişkiler: tekstil sektöründe bir uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 5 (1): 17-26.
- Kanbur, A. (2015). Örgütsel bağlılığı belirleyici bir faktör olarak işyeri arkadaşlığının incelenmesi üzerine emniyet teşkilatında bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science*. 31:45-63.
- Karasar N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, F. ve Genç, S. (2018). İş arkadaşları ve medeni durumun destekleyicileri üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 112-120.
- Kıral, E. (2016). *İş yeri arkadaşlık ölçeğinin Türkiye örnekleminde öğretmenler üzerinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi*. Sözel Bildiri, Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi, Antalya, 11-13.
- Lin, C. T. (2010). Relationship between job position, job attributes and workplace friendship: taiwan and China. *Journal of Tecnology and Management in China*, 5(1), 55-68.
- Morrison, R. (2004). Informal relationship in the workplace; association with job satisfaction, organisational commitment and turnover intentions. auckland, new zealand. *New Zealand Journal of Psychology*, 3 (33).
- Nielsen, I. K., Jex, S. M. & Adams, G. A. (2000). Development and validation of scores on a Two-Dimensional Workplace Friendship Scale. *Educational and Psychological Measurement*, 60(4), 628-643.

Sias, P., Cahil, D. (1998). From coworkers to friends: The development of peer friendships in the workplace. *Western Journal of Communication*. 62 (3): 273- 299.

Sias, P.M. (2009). Organizing relationships: traditional and emerging perspectives on workplace relationships. SAGE Publications, Inc, USA.

Sözer, M. & Çolak, İ. (2017). Öğretmenlerin iş arkadaşlarının eğitim kapsamının etkisi. *Pedagojik Formasyon Araştırmaları*, 6(4), 64-72.

Şahinbaş, F. (2018). *Pozitif örgütsel davranış yaklaşımıyla işyeri arkadaşlığı ve işe adanma ilişkisi: sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma*. (yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.